

יום
כיפור
ישראל

מחזור ליום הכיפורים

2 _____ **הקדמה**

3 _____ **פתיח**

5 _____ **התכנסות ראשונה**

6 _____ תפילה זכה

9 _____ מן המסורת

12 _____ וידוי

18 _____ ונתנה תוקף

19 _____ מלחמת יום הכיפורים

21 _____ **התכנסות שנייה**

22 _____ ספר יונה - קריאה מודרכת

24 _____ **התכנסות שלישית**

25 _____ בין אדם לחברו

27 _____ הפטרת יום הכיפורים

29 _____ מילים ושירה לנעילה

32 _____ **ספר יונה - קריאה עם ילדים**

בלוח השנה העברי ניצב יום הכיפורים, לצד פסח והשבת, כסמל המובהק ביותר של התרבות היהודית לדורותיה. לא מעט יהודים חילוניים שאינם פוקדים את בית הכנסת באופן סדיר, מתייצבים ביום זה בבית הכנסת, כולו או מקצתו, כביטוי של הזדהות עם העם היהודי ומורשתו בעבר ובהווה.

מבחינות מסוימות יום הכיפורים הוא החג האוניברסלי ביותר בלוח השנה שלנו, הוא נושא תכנים אנושיים וחברתיים חיוניים היפים לכל אדם באשר הוא, כמו רעיון התשובה וחשבון הנפש, הוידוי הציבורי והדרישה לתיקון מידות (התנהגות, יחסים) אישי וחברתי. אלא שבפני היהודי החילוני ניצב ביום כיפור קושי כפול: (א) כולו מתרחש בבית הכנסת. (ב) התוכן שלו הוא אמוני דתי מובהק.

הקובץ שלפניכם מציע נוסח ליום כיפור בבית המשפחה או בחבורה, וכלולים בו קטעי קריאה הגות ושירה מן הספרות המסורתית והספרות העברית בת זמננו, ו"תבניות" לסדר היום. אפשר לשבת עם חברים לקריאה ושיחה, בסלון בבית או בטבע, לחצי שעה, לשלש שעות ואפילו משך יממה שלמה, וכמובן אפשר לכנס את המשפחה לטקס קצר, לשיר שירים ולבחור כמה קטעי קריאה ההולמים מפגש הורים וילדים.

ביסוד ההצעה המונחת לפניכם עומדת הכוונה שלא למחוק את המועד הזה מן הלוח בחוסר עשייה או להצטמצם ליום האפניים או טיול ברחובות העיר.

העיקר שתבנו את יום הכיפור שלכם כחג בעל משמעות עבורכם, בהתאם לאורח חייכם ולערכיכם, כיהודים ישראלים בזמן הזה.

שלכם,

צוות בינ"ה התנועה ליהדות חברתית

סדר החוברת:

[התכנסות ראשונה | על וידוי וחשבון נפש](#)

[התכנסות שנייה | הצעה לקריאה בספר יונה | על תשובה ותיקון](#)

[התכנסות שלישית | נעילה | על חברה והיחסים שבין אדם לחברו](#)

ההצעה לחלק את הנושאים בין ערב החג, יום החג וצאתו היא בגדר המלצה בלבד. הרגישו חופשי לבחור את הנושא שמעסיק אתכם יותר וצאו לדרך.

שירה משותפת

השמעה

הצעה לשיחה

"היה לעם יום מיוחד לחשבון הנפש עם עצמו בתור עם ועם בניו בתור בני עם. יום מיוחד לביקורת חשבון החיים, להתמכרות שלמה לתביעות העליונות של הרוח האנושית.

היחיד בתור יחיד יכול לעשות לו את חשבוננו עם עצמו בכל יום, או ביום שימצא טוב לפניו. פה כמו בכל מפעל לאומי, בייחוד בכל עבודה דתית לאומית - חשובה העוצמה, שהאישיות הפרטית מרבה מתוך צירוף הכוחות.

ואני שואל: מה לנו, לאינם שומרים דת, מה לנו היום הזה? שואל אני: האמנם אין היום הזה בשבילנו אלא נחלת עבר, שריד קדומים? האמנם אין לנו צורך ביום כזה, ודווקא בצורה לאומית? ואם היום הזה יחדל מהיות מה שהינו וישוב להיות יום פשוט ככל הימים, האם לא תהיה זאת אבדה לאומית ואנושית גדולה, ירידה שאין אחריה עליה לעם ישראל ולנו לכולנו, בני העם הזה?

קיבלנו מה שמסרו לנו אבותינו, האמנו בו ונתנו את נפשנו עליו. אין המסור והמקובל מאבותינו מתאים עוד למה שצמח וחי במוחנו ובנפשנו. אבל האם הרבינו לבחון ולבדוק, האם העמקנו לעיין ולשקול בדעת, מה באמת נתיישן ואינו מתאים עוד, מה באמת נחרב או נרקב, ומה- לעומקו של דבר - רק צורתו ניטשטשה או נפסלה, והוא מבקש לו צורה יותר נאורה, יותר אצילית, בהיותו חי ורענן ורק שואף להתחדשות עליונה."

א.ד. גורדון | מתוך: לחשבוננו עם הדת (הרהורים ביום הכיפורים)

מה במעשי ובהתנהגותי הייתי רוצה לשנות? ממה הייתי רוצה להסתלק ומה הייתי רוצה לחזק כדי להיות אדם טוב יותר?

מי הנמען? מכתב ממוקי צור

...למי אנו שולחים את מכתבינו אלה? מה הכתובת של התפילה? מי המוען? מי הנמען? האם בתפילה אותות של הזדהות עם מה שאנו לא, דיבור במסגרת אהבת האחר? ואולי תפילה הנובעת מפגישה אנושית בין בני אדם שבירים שלבם יודע חדרים חדרים והם מעריצים אורות רחוקים של כוכב.

האם מתוך התפילה מתגלה האחריות לאחר והאחר הוא שורש האחריות? האם התפילה מטפחת את הרגישות לשונה מנושא התפילה המתפלל, או האם התפילה היא חווית המראת הנפש אל המקום בו עומד המתפלל ללא קשר אל חבריו ומבקש לעצמו גאולה. הגאולה בשבילו היא שחרור והגדלה אינסופית של האני מתוך סירוב לעמוד מאחורי הזולת, שהרי לעמוד מאחורי מעשיך היא האחריות. האם התפילה היא העמידה בפני, קצת לפני שאנחנו עומדים מאחורי? והרי לעמוד מאחורי הוא השורש לאחריות.

הכול מעמיד אותנו בפני הצורך בדיאלוג, שהוא גם פגישה בין-אנושית. עם הטקסט כשדה המראה.

אך איזה טקסט? האם הטקסט המקודש הוא שדה המראה נטול ביקורת? האם כל טקסט אחר לא שווה? האם כשנתפלל נלמד את הטקסט כפרק היסטורי שילמד אותנו להישמע ולהקשיב דווקא למציאות הסובבת אותנו, ולגלות, דרך חיפוש הריאליה שהייתה בעת כתיבת התפילה, את הצורך שלנו לקרוא את הריאליה שמסביבנו ואת התביעות המוסריות שהיא מעלה? או האם צריך להעלות את הטקסט כפי שנמסר בין הדורות, ללא תשומת לב לתחנות בהן עבר, מתוך הנחה כי המרחק הגדול מאפשר לקרוא אותו יותר כמדרש חופשי המאפשר להפוך אותו לראי של כל נפש סוערת, או לשיר שיר ערש שילווה במילות אימה כל נפש שכבר נרדמה מזמן.

אסור שנגיד את כל המילים בלי להאמין באף אחת מהן בדיוק כפי שאסור שנעל את הסיפורים והספרים מפחד שניתפס על ידי משטרת האמונה המסתובבת בשכונות. אנו צריכים להיות מי שמבקש לא להיות מחסום בפני חיפושי הדרך שלא יאבדו את האדם למרות חולשתו.

אנו זקוקים לשאוב מלוא החופן ממוסיקה, תיאטרון, תמונות, ספרות וסיפורי התפילה; סיפורי החסידים וסיפורי המתנגדים, מאלתרמן ולאה גולדברג, מאבא קובנר ודליה רביקוביץ, מחיים נחמן ביאליק ומלאכת הכינוס והיצירה.

מרטין בובר אמר כי לא מייצרים תרבות בתכנית מראש. כך היא לא תצמח. אך זה הוא אמר בשנות השבעים שלו; כשהיה נער, העז לערוך תערוכת תמונות בקונגרס הציוני להראות לנו ולאזרחי הציונות כי תרבות תמיד סובלת מהריון ארוך. אך הוא מגיע מנקודת החלטה, נקודת רצון והעזה. בהריון רבים הפחדים; תחושת העתיד חזקה אך מסתורית מדי, ואין להאיץ בה באופן מלאכותי. יש להכין תעודות לידה כדי שאפשר יהיה להצמיח תיקונים.

שלכם,
מוקי צור
כיפור תש"ע

התכנסות ראשונה

על וידוי וחשבון נפש

אנו מציעים להתחיל את הערב בשירה משותפת של שירים שכולם מכירים, זוהי דרך טובה להתגבר על המחסומים ולהיכנס לאווירה.

עוד חוזר הניגון

מילים: נתן אלתרמן
לחן: נפתלי אלטר
האזינו לשיר בביצועו של של ברי
סחרוף

את תלכי בשדה

מילים: לאה גולדברג
לחן: חיים ברקן

אני מאמין

מילים: שאול טשרניחובסקי
לחן: טוביה שלונסקי

שחקי שחקי על החלומות,
זו אני החולם שח.
שחקי כי באדם אאמין,
כי עודני מאמין בך.

כי עוד נפשי דרוו שואפת,
לא מברתיה לעגל פז,
כי עוד אאמין באדם,
גם ברוחו, רוח עז.

רוחו ישליך כבלי-הבל,
ירוממו במתי-על:
לא ברעב ימות עובד,
דרור לנפש, פת-לדל.

שחקי כי גם ברעות אאמין,
אאמין, כי עוד אמצא לב,
לב תקוותי גם תקוותי,
יחוש אושר, יבין כאב.

אאמינה גם בעתיד,
אף אם ירחק זה היום,
אך בוא יבוא - ישאו שלום,
אז וברכה לאום מלאום.

ישוב יפרח אז גם עמי,
ובארץ יקום דור,
ברזל- כבליו יוסר מנו,
עין-בעין יראה אור.

יחיה, יאהב, יפעל, יעש,
דור בארץ אמנם חי,
לא בעתיד, בשמים -
חיי רוח לו אין די.

איכה

מילים ולחן: שולי רנד

ריבוננו של עולם אם נדבר גלויות
לפעמים אין לי כח בעולמך להיות
אנה מפנך אסתתר?
מה אטען מה אצטדק מה אדבר?

חנן ורחום הן לפניך גלוי
כאן יהודי שעל חוט השערה הוא תלוי
נלחם בעצבות בייאוש המכרסם
כתולעת
השמחה נסתלקה ממני וגם הדעת
קולות מהעבר לחושים לי לעצור
אבל אני מוסיף בחושך לחתור
ושואל ומבקש, אייכה!?

אותו זקן וכסיל שולח בי חיצים
אני הולך וכושל הוא הולך ומעצים
נשמה קדושה אל נא תבכי שבורת כנף
הן תעידי עלי כמה הייתי נכסף

כסודות מהעבר פקדו עלי לעצור
אבל אני מוסיף בחושך לחתור
ושואל ומבקש, אייכה!?
בסופו של יום הן אפלט אל החוף
האדמה הרחומה אותי אליה תאסוף
ואז אצעק ואצטדק ואספר
איך בחושך הזה הייתי חותר
ושואל ומבקש וכוסף! אייכה!?

אז שיר חדש ישיר משורה,
ליפי ונשגב לבו ער
לו, לצעיר, מעל קברי
פרחים ילקטו לזר.

אנה אפנה

מילים ולחן: ארז לב ארי

אני רודף אחר חוקיך, מחד
מאיךך תשוקתי אותי רודפת.
בוש ונכנע אבוא בשעריך.
והלילות הארוכים והבידודות והשנים,
והלב הזה שלא ידע מרגוע.
עד שישקוט הים, עד שינוסו הצללים.
לאן אלך, אנה אפנה, כשעיניך מביטות
בי
איכה אברח, איך לא אפנה?
בין אמת לאמת, בין הלכה למעשה
בין הימים ההם לזמן הזה.
בין הנסתר לנגלה, בין העולם הבא
לעולם הזה.

רודף אחר חוקיך, מאיךך תשוקתי אותי
שורפת
עזה כמוות איומה כנדגלות
הלילות הארוכים והבידודות והשנים
והלב הזה שלא ידע מרגוע
עד שישקוט הים, עד שינוסו הצללים -
השיבני!

לאן אלך, אנה אפנה...

אבי היה אלוהים

יהודה עמיחי

אבי הִיהָ אֱלֹהִים וְלֹא יָדַע.
הוא נָמַן לִי אֶת עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת
לֹא בָרַעַם וְלֹא בִזְעַם, לֹא בָאֵשׁ וְלֹא בְּעָנָן
אֶלֶּא בְּרַפּוּת וּבְאֲהָבָה.
וְהוֹסִיף לְטוֹפִים וְהוֹסִיף מַלְּיִם טוֹבוֹת,
וְהוֹסִיף "אָנָּה" וְהוֹסִיף "בְּבִקְשָׁה".
וְזָמַר זְכוֹר וְשָׁמֹר בְּנִגּוֹן אֶחָד
וְהִתְחַנֵּן וּבְכָה בְּשִׁקְטָא בֵּין דְּבַר לְדְבַר,
לֹא תִשָּׂא שֵׁם אֱלֹהֵיךָ לְשָׁוָא, לֹא תִשָּׂא, לֹא לְשָׁוָא,
אָנָּה, אֵל תַּעֲבֹד בְּרַעַף עַד שִׁקְרָה.
וְחִבַּק אוֹתִי חֶזֶק וְלִחַשׁ בְּאָזְנִי, לֹא תִגְנֹב, לֹא תִנְאַף, לֹא תִרְצַח.
וְשָׂם אֶת כַּפּוֹת יָדָיו הַפְּתוּחוֹת עַל רֹאשִׁי בְּבִרְכַת יוֹם כַּפּוֹר.
כְּבֹד, אֲהַב, לְמַעַן יֵאָרִיכוֹן יְמֵיךָ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.
וְקוֹל אָבִי לָבָן כְּמוֹ שֶׁעָר רֹאשׁוֹ.
אֲחֵר כֶּף הַפְּנֵה אֶת פְּנֵי אֵלֵי בַּפֶּעַם הָאֲחֵרוֹנָה כְּמוֹ בַּיּוֹם שֶׁבוֹ מֵת בְּרוּעוֹתַי,
וְאָמַר: "אֲנִי רוֹצֵה לְהוֹסִיף שְׁנַיִם לְעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת:
הַדְּבַר הָאֶחָד-עֶשֶׂר, "לֹא תִשְׁתַּנֶּה"
וְהַדְּבַר הַשְּׁנַיִם-עֶשֶׂר, "הַשְּׁתַּנֶּה, תִּשְׁתַּנֶּה"
כֶּף אָמַר אָבִי וּפְנֵה מִמֶּנִּי וְהִלֵּךְ וְנָעַלְמָס בְּמַרְסָקֵי הַמַּוְזָרִים.

ניתן לקשור את היכולת להשתנות ביכולת לעשות חשבון נפש.
חשבון נפש הוא תהליך של התבוננות פנימית ושינוי - בהרגלים,
בהתנהגות, בתפישה. ללא השתנות, גם התהליך שיוס ביפור מבקש
להעביר אותנו אינו יכול להתקיים.

אנו מציעים להשמיע אחת משתי התפילות המקובלות בפתחת היום, לבחירתכם:
כל נדרי | בן אדם מה לך נדרם

כל נדרי

כל נדרי היא תפילה הנאמרת לפני תפילת ערבית של ליל יום כיפור וכוללת הכרזה על ביטול נדרים ושבעות של ציבור המתפללים. מקורה וזמן חיבורה של התפילה אינם ידועים, אך מעריכים שנחברה בתקופת הגאונים והיא נאמרת בארמית, שפת הדיבור של רבים מהיהודים בתקופה זו.

לתפילה זו קמו מתנגדים בין הרבנים בימה"ב, שלא קיבלו את עצם הרעיון של התרת נדרים "סיטוניית" שבזו, אבל רצון הציבור הכריע שתיכלל במחזור התפילה, ויתרה מזאת, היא הפכה לסמל מובהק של יום הכיפורים.

**כָּל נְדָרִי. וְאֶסְרִי. וְשָׁבוּעִי. וְחַרְמִי. וְקוֹנְמִי. וְקוֹנְסִי. וְכַנּוּיִי.
דְּאִנְדְּרָנָא. וְדִאֲשַׁתְּבַעְנָא. וְדִאֲחַרְמִנָא. וְדִאֲסַרְנָא עַל נַפְשָׁתְנָא:
מִיּוֹם הַכְּפוּרִים שְׁעָבַר עַד יוֹם הַכְּפוּרִים הַזֶּה שָׁבָא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
וּמִיּוֹם כְּפוּרִים זֶה. עַד יוֹם כְּפוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
בְּכֻלָּהוֹן אִיחְרַטְנָא בְּהוֹן. בְּלֵהוֹן יְהוֹן שָׁרָן.
שְׁבִיקִין. שְׁבִיתִין. בְּטָלִין וּמְבַטְלִין. לֹא שְׁרִירִין וְלֹא קְמִין:
נְדָרְנָא לֹא נְדָרִי. וְאֶסְרָנָא לֹא אֶסְרִי. וְשָׁבוּעַתְנָא לֹא שָׁבוּעוֹת:**

תרגום: כל הנדרים והאיסורים והשבעות והחרמות והקונמות*, וכינוסים וכינויים שנדרנו ונשבענו והחרמנו ושארנו על נפשותינו, מיום כיפורים שעבר עד יום כיפורים שבא עלינו לטובה, ומיום כיפורים זה ועד יום כיפורים הבא עלינו לטובה. בכלום אני מתחרט/ת, כולם יהיו מותרים, מחולים, בטלים ומבוטלים; לא שרירים ולא קיימים. נדרינו אינם נדרים, איסורינו אינם איסורים, ושבעותינו אינן שבעות.* נדר שאדם אוסר על עצמו

תפילת כל נדרי מבקשת לפנות לנו מקום. מקום בו אפשר לשחרר ולשמוט.

דווקא ביום של חשבון נפש אישי וחברתי, יוצרת תפילת כל נדרי מרחב נשימה בלתי שיפוטי, לרגע אחד של חסד כלפי עצמנו - השנה חלפה לה, את הנעשה אין להשיב, זהו ניסיון לקבל את החיים המשתנים ללא הרף מתוך חמלה.

שאלו את עצמכם - איזה התחייבות או קושי הייתי רוצה לשמוט מעליי? ממה אני רוצה לשחרר? האם יש משהו שכול אותי ומכביד עליי? איפה אני יכולה להיות יותר גמישה עם עצמי? עם הסביבה?

וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרַם הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם, כִּי לְכָל הָעָם בְּשִׁגְגָה.

במדבר ט"ו, כו

בן אדם מה לך נרדם

האזינו לשיר בביצועה של כנסיית השכל עם ליאור אלמליח

הפיוט "בן אדם מה לך נרדם" הוא אחד מפיוטי הסליחות הנפוצים והמפורסמים ביותר, המוכר גם בביצועים של אמנים עכשוויים (מאיר בנאי, ערן צור, ברי סחרוף עם ר' חיים לוק, כנסיית השכל עם ליאור אלמליח).

הפיוט המושר לקראת סוף סדר הסליחות במנהגים הספרדיים, נכתב ע"י ר' יהודה אבן בלעם, שחי בסביליה באמצע המאה ה-11 והיה דקדקן ופרשן מקרא.

כמו פיוטי סליחות נוספים, גם פיוט זה עוסק ברגעי היקיצה והשינה, הממשיים והמטאפוריים. הוא פותח בתיאור האדם ששנתו נודדת עליו בזוכרו את חטאיו והוא קם ממיטתו על מנת לעמוד בפני בוראו בבקשת סליחה ותחנון. הוא מכיר באפסותו כיציר חומר, שבו בעבד בידי יצרו, והוא שואף להיפדות ולהיגאל ממצבו זה. (מתוך אתר "הזמנה לפיוט")

בן אדם – מה לך נרדם – קום קרא בתחנונים –
שפה שיחה – דרש סליחה – מאדון האדונים –
רחץ וטהר – ואל תאחר – בטרם ימים פונים –
וימרה רוץ לעזרה – לפני שוכן מעונים – ומפשע –
וגם רשע – ברח ופחד מאסונים – אגא שעה –
שמה יודעי – ישראל נאמנים – לה אדני הצדקה ולנו
בשתי הפנים :

עמד כגבר והתגבר – להתודות על
חטאים – יה אל דרש – בכבוד ראש – לכפר
על פשעים – כי לעולם – לא נעלם – ממנו נפלאים –
וכל מאמר – אשר יאמר – לפניו הם נקראים –
המרחם – הוא ירחם – עלינו כרחם אב על בנים :

לאן אנחנו צריכים למהר היום?
מהם הדברים שמעוררים אותנו?
האם החברה הישראלית צריכה להתעורר לדעתכם?

הוידוי הוא חלק מתהליך השינוי הנקרא במסורת היהודית תשובה (מלשון "שיבה", לשוב, לחזור). התשובה היא ביטוי לרעיון האופטימי שהאדם טוב ביסודו ויש ביכולתו לחזור, בכל שלב של חייו, למקורו ולתקן את חייו, במידה וסטה מהדרך הראויה/ הרצויה. תהליך השינוי כרוך בהתבוננות פנימית המעלה את אותן התנהגויות שמהן אדם רוצה להיפטר, והוידוי מזכיר את ה"חטאים" או ההחטאות האפשריות שבהם האדם לקה השנה, ועליהן הוא רוצה להתוודות ולעשות חשבון נפש.

תפילת וידוי הגדול:

תפילת הוידוי מהווה מרכיב חשוב ביותר בתפילת יום הכיפורים ובה מתוודים על חטאי הפרט והכלל. הוידוי הגדול מתחיל במילים "על חטא שחטאנו לפניך" ונאמר במהלך יום הכיפורים עשר פעמים, ביחיד ובציבור. חזרה מרובה זו, ביום המיועד לחשבון נפש ממצה ויסודי, יוצרת הלך נפש "וידוי", ומדגישה את הצורך בהתבוננות פנימית מעמיקה וחסרת פשרות.

הדיבור בלשון רבים - ("אנחנו" במקום "אני") מקל על אמירת הוידוי, אבל יש לו ערך מוסף: היחיד המתוודה על חטאי הכלל נוטל אחריות להתנהגות הקהילה כולה, דבר שיש ביכולתו לייצר סולידריות חברתית ואכפתיות.

מי שהשפה הדתית זרה לו מוזמן לשאול את עצמו: מהו הכוח החברתי, הפסיכולוגי, הרגשי, של אמירת וידוי או שמיעתו? האם יש טעם לפרקטיקה הזאת באורח החיים שלך?

על חטא שחטאנו לפניך

אֲשַׁמְנוּ, בְּגַדְנוּ, גָּזַלְנוּ, דָּבַרְנוּ דָּפִי.
הֶעָוִינוּ, וְהִרְשַׁעְנוּ, וְדָנוּ, חִמְסְנוּ, טָפְלָנוּ שָׁקֵר.
יַעֲצֵנוּ רָע, כּוֹזְבֵנוּ, לֹצְנוּ, מְרִדְנוּ, נֹאצְנוּ, סָרְבֵנוּ, עֹוִינוּ,
פָּשַׁעְנוּ, צָרְרֵנוּ, קִשִּׁינוּ עֵרְף.
רָשַׁעְנוּ, שָׁחַתְנוּ, תַּעֲבָנוּ, תַּעֲיִנוּ, תַּעֲתָעְנוּ.

יהי רצון מלפניך אדוני אלוהינו ואלוהי אבותינו שתסלח לנו על כל עוונותינו ותמחל לנו על כל פשעינו תכפר לנו על כל חטאותינו.

על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון ועל חטא שחטאנו לפניך באימוץ הלב.
על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת ועל חטא שחטאנו לפניך בביטוי שפתים.
על חטא שחטאנו לפניך בגלוי ובסתר ועל חטא שחטאנו לפניך בגילוי עריות.
על חטא שחטאנו לפניך בדיבור פה ועל חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה.
על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב ועל חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע.
על חטא שחטאנו לפניך בבידוי פה ועל חטא שחטאנו לפניך בועידת זנות.
על חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים.
על חטא שחטאנו לפניך בחזק יד ועל חטא שחטאנו לפניך בהלול השם.
על חטא שחטאנו לפניך בטפשות הפה ועל חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתים.
על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע ועל חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים.
ועל כולם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בכפת שוחד ועל חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכָּבֵב.
על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע ועל חטא שחטאנו לפניך בלצון.
על חטא שחטאנו לפניך במשא ובמתן ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשתה.
על חטא שחטאנו לפניך בנֶשֶׁךְ ובמרבית ועל חטא שחטאנו לפניך בנטִיַת גרון.
על חטא שחטאנו לפניך בשִׁיחַ שפתותינו ועל חטא שחטאנו לפניך בשִׁיקָר עין.
על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות ועל חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח.
ועל כולם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בפריקת עול ועל חטא שחטאנו לפניך בפלילות.
על חטא שחטאנו לפניך בַּצְדִּיַת רָע ועל חטא שחטאנו לפניך בצרות עין.
על חטא שחטאנו לפניך בקלות ראש ועל חטא שחטאנו לפניך בקשִׁיּוֹת עורף.
על חטא שחטאנו לפניך בריצת רגלים לְהִרְעֵ וְעַל חטא שחטאנו לפניך ברכילות.
על חטא שחטאנו לפניך בשבועת שָׁאָא ועל חטא שחטאנו לפניך בשנאת חיים.
על חטא שחטאנו לפניך בתשומת יד ועל חטא שחטאנו לפניך בתמהון לָבֵב.
ועל כולם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

יש דרכים רבות לערוך חשבון נפש ולצאת לדרך חדשה. האם במניין החטאים בתפילה המסורתית מופיעה עבירה שהיא בעל חשיבות בעבורכם? מה הייתם מוסיפים לחשבון הנפש הפרטי שלכם?

הצעות נוספות לוידוי:

יודוי הגדול

מילים: אמנון שמוש

אָמִי

שָׁאִין לְזִמֵּן שְׁלִיטָה בְּךָ -

הִיָּתָה בָּאָה אֵלַי

וְאָנִי

בְּכָל קוֹץ

בְּלִי

אֵינְךָ סְתוּמָה

עֵינֶיךָ יִגְעוּת מִקְרִיאָה

שְׁקוּעַ בְּלֶהוּצִיא

עֲבָרָה עָמוּס לְעֵינֶיךָ

אֶת הַקְּבוּץ מִן

מִסְפֶּרֶת הִיָּתָה

הַבֶּץ

וּמִסְפֶּרֶת

לְהִזִּיז דְּבָרִים קְדִימָה

עַל מַה סִּפְרָה וְעַל מַה לֹּא

וּלְמִי

(נו - בְּאֶמֶת)

סִפְרָה

יֵשׁ פְּנָאִי

קוֹלָה מִתְנַגֵּן

לְאֶמָּה

בְּעוֹד

מִסָּר

וְכַפּוֹת יְדֵיךָ מִבְּאֲרוֹת

בֵּין קוֹלוֹת תְּמוּלֶיךָ

צְמִידֶיךָ מִצְטַלְצָלִים

לְבִין אֵינְךָ הַכְּרוּיָה

זֶהָב אֶל זֶהָב

לְשֹׂאֵן קְבוּצָה וּמְפַעֲלֶיךָ הִיא מִסְפֶּרֶת

בְּאוֹמֶן אֲמֵרוֹת בְּנֶךָ

עַל בֶּן-צְרוּיָה

שְׁבִפֶיךָ

רְצִיתִי	וְעַל סִגְלוֹת הַקָּמֶע
לְהַשְׁמִיעַ סִפּוּרֵי	וְאֲנִי
בְּאֶזְנוֹהָ	מְנִיד רֵאשִׁי
שָׁל אִמָּא	בְּשׁוֹמֵעַ
בְּקִשְׁתִּי	קִיץ אֶחָד
לְשִׁמְעַ עוֹד וְעוֹד	לֹא
מִמְּנָה	בְּאֵה
אֶךְ אִמִּי	וּבְחֹרֶף
שְׁהִיְתָה	נִפְטָרָה
כָּל קִיץ	מִן הָעוֹלָם
עִמִּי	וּמִן הַצָּרוֹת
(מַעֲבָר לְאוֹתוֹ הַסִּיץ)	הַצָּרוֹת בְּצָרוֹר הַחַיִּים
הִיְתָה -	חֶלֶף אֲבִיב
וְאִינְנָה	כָּלָה קִיץ
קִיבוץ מַעִין-בְּרוּךְ	וּבִסְתּוֹ
עֵרֵב כִּיפּוּר תַּשׁ"ם	הַתְּחִילָה יְדֵי
	מַעֲלָה עַל הַכְּתָב -
	סִפּוּרִים
	קָרְאֹתִי
	וּמְצֹאֹתִי
	אֶת עוֹלָמָהּ שָׁל אִמָּא
	תְּרֵבוֹת - חַיִּים
	שְׁהִלְכָה
	לְעוֹלָמָהּ
	אֲפֹשֶׁר
	אֲזַנִּי הִיְתָה סְתוּמָה
	וְלִבִּי עַר
	וְאוּלִי
	חֲלַחְלוּ הַדְּבָרִים
	בְּדֶרֶךְ אַחֵר

תחנון

מילים: אריה אורי

בְּעֶרְבַּ מוֹעֵד וּבְטָרִם קָרֵב
הִנֵּה מוֹנֶה אֶת חֲטָאֵי
עַל חֲטָא שְׁחָטָאתִי
בְּיָשׁוּב הַדַּעַת
שְׁלֹא הֵעֵזְתִּי לְגַעַת
שְׁלֹא הֵאֲזַנְתִּי לְכָל הַצְּלִילִים
שְׁלֹא טִפַּחְתִּי אֶת הָעוֹלָלִים
עַל חֲטָא שְׁלֹא טַעַמְתִּי מִכָּל הַיַּיִנוֹת
שְׁלֹא בָזַתִּי לְקַטְנוֹת
שְׁלֹא פִעַנְחִיתִי אֶת הַסּוּדוֹת
שְׁלֹא גִבַּרְתִּי עַל הַחֲרָדוֹת
עַל חֲטָא שְׁלֹא מָחִיתִי דַמְעַת

הַתַּיִנוֹקוֹת
שְׁלֹא הִקְשַׁבְתִּי לְשִׁתְּיֻקוֹת
שְׁלֹא הִבְחַנְתִּי בֵּין הַתַּאֲוֹת
עַל חֲטָא שְׁלֹא אָהַבְתִּי אֶת כָּל הָאֲהָבוֹת
עַל חֲטָא שְׁלֹא שָׁמַחְתִּי אֶת הַנְּעִימִים
שְׁלֹא קִנְמְתִי דְבָרִם שֶׁל הַזְּקֵנִים
עַל חֲטָא שְׁשַׁתְּקִיתִי אֶת הַזְּעָקוֹת
עַל חֲטָא שְׁלֹא בָזַתִּי אֶת דּוֹבְרֵי הַחֲלֻקוֹת
עַל חֲטָא שְׁלֹא פָרַטְתִּי עַל הַמִּיתָרִים
עַל חֲטָא שְׁלֹא נַחַרְדְּתִי לְכִכִּי בַּמַּסְתָּרִים
עַל חֲטָא שְׁלֹא זָכַרְתִּי אֶת שְׂאִין לְשִׁבְחָךְ
עַל חֲטָא שְׁלֹא שָׁכַחְתִּי כְּדִי לְסַלַּח

“אהבנו, בכינו, גמלנו, דיברנו יופי

האמנו והשתדלנו, זכרנו, חיבקנו, טעמנו ספר.

יצרנו, כמהנו, לחמנו עבור הצדק,

מיצינו את הטוב, ניסינו, סרנו לראות, עשינו את אשר ציוויתנו

פירשנו, צדקנו לפעמים, קראנו בשמך, רצינו, שמחנו, תמכנו”.

לצד הרגלים שהיינו רוצים לשנות זוהי הזדמנות להודות גם על הרגלים טובים שהיינו רוצים לשמר, מתוך כוונה לשיפור עצמנו. חשבו לעצמכם ושחפו - מהם הדברים הטובים שעליהם אני רוצה להתוודות עכשיו?

“דַע כִּי צָרִיךְ לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמור, צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וְלִ-מִצָּא בוֹ אֵיזָה מַעֲט טוֹב, שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמַּעֲט אֵינִי רָשָׁע, וְעַל יְדֵי זֶה שְׂמוּצָא בוֹ מַעֲט טוֹב, וְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי - זֶה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאֶמֶת לְכַף זְכוּת [...] וְכֵן יְחַפֵּשׂ וְיִלְקֹט עוֹד הַנְּקָדוֹת טוֹבוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂין נְגוּנִים”

(ר' נחמן מברסלב, מתוך: ליקוטי מוהר"ן, תורה רפ"ב)

סליחות

מילים: לאה גולדברג | לחן: עודד לרר
האזינו לשיר בביצוע
של חווה אלברשטיין

נקודה טובה

מילים ולחן: שולי רנד
האזינו לשיר בביצועו
של שולי רנד עם אהוד בנאי

עננו

עממי
לינק לביצוע של מאיר בנאי

עֲנֵנו אֱלֹהֵי הַמְרֻכָּה עֲנֵנו:
עֲנֵנו אֱלֹהֵא דְמֵאִיר עֲנֵנו:
עננו בזכותיה דבר יוחאי עננו:
עננו משגב האמהות עננו:
עננו עזרת השבטים עננו:
עֲנֵנו רְחוּם וְחַנוּן עֲנֵנו:

עֲנֵנו אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנו:
עֲנֵנו וּפְחַד יִצְחָק עֲנֵנו:
עֲנֵנו אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנו:
עֲנֵנו מֶגֶן דָּוִד עֲנֵנו:
עֲנֵנו הַעֹנֶה בְּעַת רְצוֹן עֲנֵנו:
עֲנֵנו הַעֹנֶה בְּעַת צָרָה עֲנֵנו:
עֲנֵנו הַעֹנֶה בְּעַת רַחֲמִים עֲנֵנו:

עננו הוא אחד מפיוטי הסליחות הידועים ביותר במנהג הקהילות הספרדיות, המושר במהלך חודש אלול ובעשרת ימי תשובה, כולל יום הכיפורים עצמו. זהו פיוט מיוחד שכן בו החזונים הם אנשים מתוך הקהל, לעיתים קרובות גם ילדים, כאשר מישוהו אחד שר את השורה והקהל חוזר אחריו. (זאת לעומת אדון הסליחות שבא מיד אחריו ואותו שרים כולם יחד). יש במנהג דבר מה מיוחד המשתף בתפילה ונותן מקום גם לאנשים שבדרך כלל לא משמשים כחזנים, דבר היוצר התרגשות בקהל סביב הפיוט וכל אחד מתמקם בכסאו ורוצה לשיר לפחות שורה אחת או שתיים.

בפיוט אנחנו מבקשים מכל מיני דמויות מופת שיענו לנו ולקריאותינו. במהלך הדורות התווספו דמויות חדשות "רבי מאיר בעל הנס, רבי שמעון בר יוחאי" וכדו'.

מעניין לחשוב אילו דמויות הדור שלנו יכניס לפיוט הזה?
מיהן דמויות המופת שלנו?

ונתנה תוקף

ונתנה תוקף הוא פיוט הנאמר הן בראש השנה והן ביום הכיפורים, ומתאר את מעמד הדין. מסורת מהמאה ה-12 מייחסת אותו לדמות אגדית מהמאה ה-11, רבי אמנון ממגנצא. חוקרים מייחסים את הפיוט לפייטן ארצישראלי קדום - יניי או אלעזר בירבי קליר.

הפיוט מעלה את הפחד הקיומי של האדם מול הלא נודע וארעיות הקיום. הוא הולחן ע"י יאיר רוזנבלום בעבור קיבוץ בית השיטה, ונקשר בזיכרון חללי הקיבוץ במלחמת יום הכיפורים.

מילים: ר' אמנון ממגנצא | לחן: יאיר רוזנבלום
האזינו לשיר בביצועם של הגבעטרון

ונתנה תוקף

מי ינוח ומי ינוע
מי ישקט ומי יטרף
מי ישלו ומי יתסר
מי ירום ומי ישפל
מי יעשר ומי יעני.

ותשובה ותפלה וצדקה
מעבירין את רע הגזירה

אמת כי אמה הוא יוצרם
ואמה יודע יצרם
כי הם בשר ודם.
אדם יסודו מעפר,
וסופו לעפר
בנפשו בלא לחמו.

משול כחרס הנשבר
כחציר יבש וכצין נוכל
כצל עובר וכענן כלה
וכרוח נושבת וכאבק
פורח
וכחלום יעוף.

וכל באי עולם יעברון
לפניך כבני מרון.
כבקרית רועה עדרו.
מעביר צאנו תחת שבטו.

בן מעביר ותספר ותמנה
ותפקד נפש כל חי.
ותחיתו קצבה לכל
ברייתו.
ותכתב את גזר דינם:

ובשופר גדול יתקע.
וקול דממה וקה ישמע.
ומלאכים יחפזון.
וחיל ורעה יאחזון.

בראש השנה יכתבון
וגיוס צום כפור יחתמו
כמה יעברון וכמה
יבראון

מי יחיה ומי ימות.
מי בקצו ומי לא בקצו
מי במים ומי באש
מי בחרב ומי בחיה
מי ברעש ומי במגפה

ונתנה תוקף קדשת היום
כי הוא נורא ואים
ובו תנשא מלכותך
ויכון בקדס פסאך
ותשב עליו באמת.

אמת כי אמה הוא דין
ומוכיח יודע ועד
וכותב וחותם וסופר
ומונה.

ותזכר כל הנשפחות,
ותפתח את ספר הזכר-
רונות.
ומאליו יקרא.
וחותם יד כל אדם בו.

ובשופר גדול יתקע.
וקול דממה וקה ישמע.
ומלאכים יחפזון.
וחיל ורעה יאחזון.

ויאמרו הנה יום הדין.
לפקד על צבא מרום
בדין.
כי לא יזכו בעיניה בדין.

מלחמת יום הכיפורים

ביום הכיפורים תשל"ד, 6.10.1973, יצאו צבאות סוריה ומצרים למתקפה על ישראל. המתקפה הפתיעה את צה"ל ובמשך ימים התנהלו קרבות בלימה קשים עד אשר עברה היוזמה לידי צבא ההגנה לישראל והמלחמה הוכרעה בשטח אויב.

2,656 חללים נפלו, 7,251 לוחמים נפצעו, 310 חיילים נפלו בשבי.

אצל רבים נקשר מחדל ההפתעה במלחמה זו ביוהרה ובביטחון העצמי המופרז של ההנהגה והציבור (היו מעטים שהתריעו!).

כך כתב אריה (בודה) בודנהיימר בספרו "אלם קרב" על מלחמת יום הכיפורים:

"האש סיימה את מלחמת ההתשה. הוא כנראה ישב בעמדת התצפית והביט במי התעלה או בעצי הדקל הטמירים שניצבו בגדה שמולו. בשעות של בין הערביים כשהחום המתיש התפוגג במעט, הוא כתב מכתב נוסף ליקיריו אליו צירף גם רישום של הבונקר שהיה לביתו באותם ימים. הוא בטח שלף מכיס מכנסיו הצבאיים עוד אחד מאותם הספרים שאותם כה אהב לקרוא.

אבל עמוס לא שייך לסיפור האנשים שנקראו למלחמה. הוא כבר היה שם כקולט הזעזועים של המעבר החד והפתאומי ממצאות של שקט והוויה חסרת דאגות לרעשי המלחמה שנחתו עליו ללא כל התרעה.

שלושה ימים שהה בתופת. על מה חשב, כיצד לא יצא מדעתו. האם קיווה? האם האמין? האם יצא למסע בצומתי שלושים ימי שני חייו? ובשיצא לפרוץ אל מחוץ למתחם המוצב האם אמר: על החיים ועל המוות. האם מותו בא לו בחטף או שיחק בו משחק מקדים? ולמה דווקא הוא ולא זה שהיה לציידו? ולמה התקווה הכוזבת שהוא עוד ישוב?

הגורל עיוור. לכל כדור, או טיל, יש כתובת. כפסע היה בין להיות או לחדול - כמה עלובה השפה שזה כל מה שיש לה להציע.

עמוס לא שייך לסיפור הזה. אבל הוא שייך לסיפור שלי."

ריבוננו של עולם

מילים: בארי חזק
לחן: ברי סחרוף ואורן לוטנברג
האזינו לשיר בביצועו של ברי סחרוף

אנא הגבר עוצמת אותותיך
כאן אני לא שומע, לא יודע
האם שוב תקעת פרח ברזל
בדש האנטנה?
אתה עדין כל כך
למה אתה כה רכרובי?
למה אתה תמיד אורחי?
האם אני נשמע היטב? עבור,
עבור, גם אתה נשמע קטוע..
אתה נשמע פצוע, אתה
בעמק מאורגן היקפית
הרים וכינרת אחרת

אנא הודע עוצמת אותותיך
במכ"ם לא רואים את פניך

מדוע אינך מזוחל"ם?
מדוע אינך נלחם?
האם לשלוח אלייך סיור ממונע?
אני מלא אמונה
שלא יגיע ולא יחזור
פצע שחור.. פצע שחור..

אנא החלש עוצמת אותותיך
אמירי הברושים
לעת ערב לשווא לזאטים שמך
וכוכב הצפון הבודד

אנה ינווט את צבא עגלותיך
לאן, הוא יוביל בהם את?
אנא עצום את עיניך
עכשיו אני שומע, רות
אתה יכול סופית למות
אב שכול אני כבר לא מרגיש
דמעות החורף עליך יגידו קדיש

בארי חזק מקיבוץ אפיקים נפל
במלחמת יום הכיפורים

**וְכַתְּתוּ חֲרָבוֹתָם לְאֵתִים, וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת-- לֹא-יִשָּׂא גוֹי
אֶל-גּוֹי חָרָב, וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה.**

[ישעיהו ב']

סלאם

מילים ולחן: מוש בן ארי

עוד יבוא שלום עלינו
עוד יבוא שלום עלינו
עוד יבוא שלום עלינו ועל כולם.

סאלם, עלינו ועל כל העולם
סאלם, סלאם

סלאם, עלינו ועל כל העולם
סאלם, סאלם.
עוד יבוא שלום עלינו..

התכנסות שנייה

על תשובה ותיקון

התכנסות זאת מוקדשת לרעיון התשובה ועיקרה קריאה ועיון בספר יונה.

ההצעה בפרק זה היא לקרוא את ספר יונה, ולנסות למצוא את החיבור שלו לחיינו, ליום הכיפורים ולתהליך התשובה. מצורפים כמה קטעים שניתן להוסיף לשיחה.

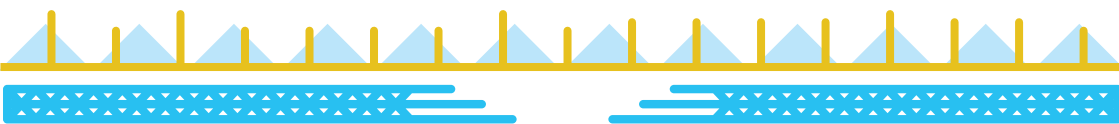
תהליך התשובה לפי הרמב"ם מבוסס על כמה שלבים ובהם חרטה בלב שלם על חטאי העבר, וידוי עליהם (הודאת החוטא בחטאים שעשה) בקול רם ובפומבי והתחייבות שלא לעשותם בעתיד. "איזו היא תשובה גמורה? זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו, ופרש ולא עשה מפני התשובה, ולא מיראה ולא מכשלוך כח"

הרמב"ם, הלכות תשובה, ב, ב.

הסופר אלי ויזל כתב על ספר יונה: "הוא טיפוס מוזר, הוא אינו דומה לשום דמות אחרת בתנ"ך. איש לא נתקל בבעיות שהיו לו ולא פתר אותן כפי שפתר. האם הוא נביא? אם כן, מדוע אין שום אזכור רשמי לתוארו זה? אדם המתווכח עם אלוהים לא כדי להציל אנשים אלא כדי להענישם, איזה מין נביא הוא אם בכלל?"

“ספר יונה מוקדש לרעיון, שרחמי ה' נתונים במידה שווה לכל העמים, לעמים האליליים כמו לעם ישראל. כאשר הנביא מתרעם על אלוהיו, למה חנן את העיר נינוה, אמר לו אלוהים: **“אתה חסֶת על הקיקיון אֲשֶׁר לֹא עֲמַלְתָּ בוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוּ, שָׁבֹן לְיֵלָה הָיָה וּבֶן לְיֵלָה אָבֵד. וְאֲנִי לֹא אֶחֹס עַל נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ הַרְבֵּה מִשָּׂמַיִם עֹשְׂרֵה רְבוֹ אָדָם, אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמֵינוֹ לְשִׂמְאֵלוֹ וּבִהְמָה רַבָּה!?”** (יונה ד' 10-11). אדיקות העם היהודי בעליונות הרוח הייתה קשורה באמונתו **בִּיקַר הָאָדָם**. האדם [...] נברא **בצלם אלוהים**. לא ייתכן ביטוי יותר עמוק, נעלה ונוקב לגדלותו, לערכו וליקרו של האדם מביטוי זה. מושג האלוהים ביהדות מסמל תכלית הטוב, היופי, הצדק והאמת. וחיי אדם בעיני העם היהודי היו יקרים וקדושים. בני אדם שנבראו בצלם אלוהים הם שווי-זכויות [...] הַצֶּלֶם מחייב. ואין פלא שחכמי עם זה העמידו [את] התורה על כלל אחד גדול: **“וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ”**. אהבה לְרַעַי אינה חלה על האזרח היהודי בלבד: **“כְּאֶזְרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֲתֶכֶם וְאֶהְבֶּתָּ לוֹ כְּמוֹךָ כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם”** (ויקרא י"ט 34). כבר בתקופה קדומה שלטה ביהדות תפיסה אוניברסלית, כל-אנושית, והדי תפיסה זו מגיעים אלינו מתפילת שלמה המלך בחנוכת בית המקדש. לאחר שהמלך התפלל על עמו, הוסיף תפילה כל-אנושית: **“וְגַם אֶל הַנְּכָרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֹךָ... וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל הַבַּיִת הַזֶּה. אַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שִׁבְתְּךָ וְעֵשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא אֵלַיךְ הַנְּכָרִי”** (מלכים א', ח' 43-41).

מתוך דבריו של בן גוריון על ספר יונה ויום הכיפורים

התכנסות שלישית

על חברה והיחסים
שבין אדם לחברו

צאת יום הכיפורים (נעילה)

זה הזמן לסלוח

מילים ולחן: ערה דינקצ'יאן
תרגום: יואב יצחק

עוד ארוכה הדרך אל האושר
רצופה היא מכשולים רבים
עת לחייך לשמוח גם לדמוע
אך מה יפים יפים הם החיים

זה הזמן לסלוח
לוותר לשבח
גם אם זה קשה
שנינו יחד את הכל עוד נשנה
לא צריך לברוח

ימים של שקט

מילים: ירדן בר כוכבא
לחן: אבי גרייניק

הנה הם באים ימים של שקט
אחרי הרעש הגדול והנורא
אפשר לנוח קצת על המרפסת
ולאסוף את שברי הסערה

הנה הם באים ימים של שקט
כבר שכחתי איך שהם נראים
אפשר עכשיו לפתוח את הדלת
לשלוח אל הרוח ציפורים

הנה הם באים ימים של שקט
נצא אל החלון לראות
אם כלו כבר המים
אולי כבר יש באופק אדמה

את האמת למרוח
אני ואת לא נשנה את העולם הזה

את שתי עיני נושא אני למעלה
מבקש תשובות לשאלות
אין מענה ואיש גם לא יודע
האם בסוף הדרך ניפגש

זה הזמן לסלוח...

זוגות זוגות
נצא זוגות זוגות
נביט אל השמיים
נחכה ביחד ליונה.

הנה הם באים ימים של שקט
אחרי שכבר איבדנו את הכל
חשב איתי עכשיו על המרפסת
תבכה איתי ביחד על אתמול

הנה הם באים ימים של שקט
שנינו כאן ביחד על ההר
המים כבר ירדו ויש גם קשת
אפשר לקום, סוף העולם עבר.

”עֲבֹרוֹת שְׁפִין אָדָם לְמָקוֹם, יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֹרוֹת שְׁפִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, עַד שְׂיִרְצָה אֶת חֲבֵרוֹ.”

(משנה, מסכת יומא פרק ח, ט)

צאת יום הכיפורים: זוהי הזדמנות אחרונה לבקש סליחה ולחזור אל השגרה כאנשים מבקשי צדק ורודפי שלום. תשומת ליבנו מופנית לעניינים שבין אדם לחברו, ולצד ההתבוננות הפנימית יש להביט גם אל מה קורה בחוץ, לא לשכוח את היום-יום ולשאוף לשפר אותו.

המסקנה שאנחנו מבקשים להגיע אליה היא שיום הכיפורים הוא אירוע חברתי במובן העמוק. חלק מן התיקון המבוקש עומד על פקירת עין לסובב אותנו, רגישות לזולת, חמלה ונטילת אחריות לחברה כולה.

בהתעטף עלי נפשי את ה'

מילים: אלמוג בהר

וְנוֹגְסִים אֶת הַפְּרִי שֶׁאֶסְפוּ בֵּין
שְׂאֲרֵיזוֹת הַדּוֹכְנִים. בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
אֶת ה' אֲנִי רוֹצֵה. לְכַתֹּב
שִׁירִים רַבִּים בְּכִיּוֹת הַגּוֹף הָאֲיִמִּים
אֲשֶׁר אֵינֶם מְפַסְּקִים עוֹמְסִים בְּאָבִים
וְרַעֲבִים וּמְרַעֲבִים וּמְרַעֲבִים וּמְרַעֲבִים
וּמְעַכְבִּים
וְאֵינָם שׁוֹמְעִים אֶת קוֹל צַעֲדֵי
אֱלֹהִים בָּאִים. בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
אֶת ה' אֲנִי רוֹצֵה לְכַתֹּב.
וְנוֹכַח הַבַּיִת קָמִים שִׁירִים רַבִּים
וּמְבַקְשִׁים אֶת שְׁתִּיקַת הַרְחֹבוֹת אֶת
שְׁתִּיקַת אֱלֹהִים שְׁתִּיקַת יָמִים רַבִּים
עַד אֵין דּוֹרֵשׁ בְּכִי הַמְלִים
עַל הַפְּתוּחִים וְעַל הַתְּבוֹת הַנְּעוּלִים.

בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת ה'
אֲנִי רוֹצֵה לְכַתֹּב שִׁירִים רַבִּים
נוֹכַח הַבַּיִת וְנוֹכַח עַמֵּל הַרְחֹבוֹת
וְנוֹכַח הָרָעֵב הַזֶּה שֶׁלֹּא חָדַל
מֵאֲזוֹ הַהִשְׁתַּחֲוּיָה בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת בְּיוֹם-
הַכְּפוּרִים. הַגּוֹף עַדִּין רוֹצֵה לְהִשְׁתַּחֲוֹת
עַד סוּפוֹ וּלְהִשִּׁיר אֶת מִבְּטוֹ
לְקַרְקַע לְעַפְרֵי הַדּוֹם רַגְלֵי מְלֶךְ
מְלָכִים. הַנֶּפֶשׁ עַדִּין רוֹצֵה לְהִתְרוֹקֵן
מִהַגּוֹף הָרָעֵב עַד סוּפָה וְלְכַבּוֹת.
וְהַנֶּפֶשׁ בּוֹכָה בְּכִי הַרְחֹבוֹת הַרִיקִים
הָעוֹמְסִים בְּאֲנָשִׁים הַשְּׂכּוּחִים בְּאֵין דּוֹרֵשׁ
הַיִּשְׁנִים בְּאֵין דּוֹרֵשׁ עַל מִדְּרָכוֹת
קְצוֹת עוֹלָמוֹ שֶׁל אֱלֹהִים וְלוֹעֲסִים
בוֹדְדִים אֶת לְחֶמֶם שֶׁלְקִטּוֹ בְּפָחִים

הפטרת יום הכיפורים

הנביא ישעיהו בן אמוץ פעל בממלכת יהודה במאה ה-8 לפנה"ס. הוא מחה על עוולות חברתיות, ובנבואתו המשמשת כהפטרת יום הכיפורים הוא מעמיד מול הפרקטיקה המרכזית של יום הכיפורים – הצום והפולחן – את דרך התשובה הנכונה: "הלוא פרט לרעב לחרם, ועניים מרודים תביא בית: כי-תראה ערם וכסיתו, ומבשרך לא תתעלם".

"קרא בגרון אל-תחשוך, בשופר הרים קולך; והגד לעמי פשעם, ולבית יעקב חטאתם. ואותי, יום יום ידרשון, ודעת דרכי, יחפצון; כגוי אשר-צדקה עשה, ומשפט אלהיו לא עזב, ישאלוני משפטי-צדק, קרבת אלהים יחפצון.

למה צמנו ולא ראית, ענינו נפשנו ולא תדע; הן ביום צמכם תמצאו-חפץ, וכל-עצביכם תנגשו.

הן לריב ומצה תצומו, ולהבות באגרוף רשע; לא-תצומו כיום, להשמיע במרום קולכם. הנה, יהיה צום אבחרהו--יום ענות אדם, נפשו; הלכה באגמון ראשו, ושק ואפר יציע--הלכה תקרא-צום, ויום רצון ליהוה.

הלוא זה, צום אבחרהו--פתח חרצבות רשע, התר אגדות מוטה; ושלח רוצים חפשים, וכל-מוטה תנתקו.

הלוא פרט לרעב לחרם, ועניים מרודים תביא בית: כי-תראה ערם וכסיתו, ומבשרך לא תתעלם.

אז יבקע בשחר אורך, וארכתך מהרה תצמח; והלך לפניך צדקה, כבוד יהוה יאסף. אז תקרא ויהוה יענה, תשוע ויאמר הנני: אם-תסיר מתוכך מוטה, שלח אצבע ודבר-און.

ותפק לרעב נפשוך, ונפש נענה תשיע; וזרח בחשוך אורך, ואפלתך בצהרים".

ישעיהו פרק נ"ח

מילים: רבינדרנאט טאגור

לְמָה כְּבִתָּה הַמְנוּרָה?
סוֹכְכָתִי עָלֶיךָ בְּאֶדְרָתִי לְשִׁמְרָנָה מִן הָרוּחַ
לְכֵן כְּבִתָּה הַמְנוּרָה.

לְמָה קָמַל הַפְּרָח?
אִמְצָתִי אוֹתוֹ אֶל לְבִי בְּחֶמֶת אֶהְבֵּתִי
לְכֵן קָמַל הַפְּרָח.

לְמָה נִתְקוּ מִיתְרֵי הַנְּבֵל?
חִפְצָתִי לְהוֹצִיא הֵימָנוּ צִלִּיל שְׁלֵא הָיָה בּוֹ
לְכֵן נִתְקוּ מִיתְרֵי הַנְּבֵל.

לְמָה חָרַב הַמַּעֲיָן?
שִׁפְכָתִי עָלָיו סוּלָלָה לְמַעַן הָיֹתוּ לִי לְבָדֵי
לְכֵן חָרַב הַמַּעֲיָן.

בבוקר שלאחר יום הכיפורים

מילים: ילי שר

בְּבֹקֵר שְׁלֹאֲחֵר יוֹם הַכִּיפּוּרִים בְּמַחֲנֵת הָרֶכֶת
תַּל-אָבִיב מְרֻפּוֹ, אוֹתָהּ קָשִׁישָׁה נִיצוּלַת שׁוֹאָה פּוֹשֶׁטֶת יָד
בְּטַבּוּרוֹ שֶׁל רְצִיף הוֹמָה.
הַשְּׂמִיכוֹת עָרוֹמוֹת עַל גּוּפָה מַתְחַת
לְשֵׁלֶט, הַיְצִיאָה מִכָּאן

בְּבֹקֵר שְׁלֹאֲחֵר יוֹם הַכִּיפּוּרִים לֵלֵא רִיק שֶׁל בֵּין לְבֵין,
אֲנָשִׁים חוֹלְפִים עַל פְּנִיָּה, בְּאֵב חֶדֶשׁ מִצְטָבֵר
בְּפִנּוֹת לוחֵ הַשְּׂנָה הַעִיּוּרִי

בֵּין אָדָם לְמִקּוֹם זֶה מֵהִדְהֵד בְּבֹקֵר שְׁלֹאֲחֵר נְעִילָה, רְצִיתִי לְגַשֵּׁת
לְבַקֵּשׁ מִמֶּנָּה
סְלִיחָה
עַל הַזְקָנָה

שלהי המאה

מילים: ויסלבה שימבורסקה

המאה העשירים שלנו צריכה הייתה
להיות טובה מקודמותיה.
היא כבר לא מספיק להוכיח זאת,
שנותיה ספורות,
פסיעתה מתנדנדת,
נשימתה קצרה.

קרו דברים רבים מדי
שלא צריכים היו לקרות,
ומה שנועד לבוא,
לא בא.

אביב אמור היה להגיע
ואשר בין השאר.

הפחד צריה היה לנטש הרים ועמקים
אמת מהירה משקר
צריכה הייתה להגיע למטרה.

אסונות אחדים אמורים היו
שלא לקרות עוד,
בגון מלחמה,
רעב וכו'.

צריה היה לכבד
חסר ישע של חסרי-ישע
אמון וכיוצא בזה.

מי שרצה לשמח בעולם,
נצב בפני משימה
בלתי אפשרית.

טפשות אינה מצחיקה.
חכמה אינה עליזה,
חכמה
כבר אינה אותה נערה צעירה
וכו', למרבה הצער.

האל אמור היה להאמין סוף-סוף באדם
טוב ונקו,
אך טוב ונקו
עודם שני אנשים שונים.

ביצד לחיות - שאל אותי במכתב, מישהו
שאותו התכונתי לשאל
את אותה השאלה עצמה.

שוב ובתמידי,
כפי שנתן לראות לעיל,
אין שאלות דחופות
משאלות תמימות.

לו יהי

מילים ולחן: נעמי שמר

עוד יש מפרש לבן באופק
מול ענן שחור כבד
כל שנבקש לו יהי.
ואם בחלונות הערב
אור נרות החג רועד
כל שנבקש לו יהי.

לו יהי, לו יהי
אנא - לו יהי
כל שנבקש לו יהי.

אם המבשר עומד בדלת
תן מילה טובה בפיו
כל שנבקש לו יהי
אם נפשך למות שואלת
מפריחה ומאסוף
כל שנבקש לו יהי

לו יהי, לו יהי...

מי האיש החפץ חיים

מתוך תהילים

מי האיש החפץ חיים,
אוהב ימים
אוהב ימים לראות טוב.

נצור לשונך מרע
ושפתיך מדבר מירמה
סור מרע, עשה טוב
בקש שלום ורדפהו.

1. איזה מהשירים למעלה הכי מתאים למצב הרוח שלכם כרגע?
2. האם יש משהו שזוקק לתיקון בסביבה שלכם? משהו שהייתם רוצים לתקן או לשפר? עוולה חברתית, מחדל, השתקה - מה אפשר לעשות עם הדברים האלה ביום-יום?

אדון הסליחות

מן התפילה

אָדוֹן הַסְּלִיחוֹת, בּוֹחֵן לְקַבּוֹת, גּוֹלָה עֲמוּקוֹת, דּוֹבֵר צְדָקוֹת;
קָטַאנּוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ.
הַדּוֹר בְּנִפְלְאוֹת, וְתִיק בְּנִחְמוֹת, זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת, חוֹקֵר בְּלִיּוֹת;
קָטַאנּוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ.
טוֹב וּמְטִיב לְבָרִיּוֹת, יוֹדֵעַ כָּל נִסְתָּרוֹת, פּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת, לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת;
קָטַאנּוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ.
מְלֵא זְכִיּוֹת, נוֹרָא תְהִלּוֹת, סוֹלֵחַ עֲוֹנוֹת, עוֹנֶה בְּעֵת צָרוֹת;
קָטַאנּוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ.
פוֹעֵל יְשׁוּעוֹת, צוֹפֶה עֲתִידוֹת, קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת, רוֹכֵב עַרְבוֹת, שׁוֹמֵעַ תְּפִלוֹת,
תְּמִים יְדַעוֹת;
קָטַאנּוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ.

תקיעה בשופר: התקיעה בשופר מסמלת את צאת היום. ההבדלה בין קודש לחול תוחמת את הזמנים ויש לה משמעות סימבולית ופסיכולוגית: מעבר ממצב תודעתי של התבוננות לתודעה מתפקדת, עובדת.

לכן, נאחל שגם בצאת יום הכיפורים הזה נדע לחזור לחיי היום-יום בכוחות מחודשים, ביכולת התבוננות וחמלה וברצון לשנות את סביבתנו לטובה.

הבדלה: ברוך המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ימות החול ליום הכיפורים; בין שטף החיים, האהבה, הקנאה, היצירה, התשוקה, העשייה והחטא לבין יום של התבוננות, סליחה ומחילה. ברוכים אתם כולכם כאן היום המבדילים יחד בין קודש לחול. ערן ברוך

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו.
הוא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ.
וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
וְאָמְרוּ אָמֵן.

תְּחִלַּת שָׁנָה וּבְרִכּוֹתֶיהָ

ספר יונה - קריאה עם ילדים

פרק א'

הסיפור מציג בפנינו דמות בשם "יונה בן אמיתי" שאלוהים פונה אליו ואומר לו לקום וללכת לקרוא על העיר הגדולה נינווה "כי עלתה רעתם לפני". במילים פשוטות, הוא שולח את יונה להודיע להם שעלה לו "עד פה" (עם תנועת היד!) מאנשי נינווה שעושים המון דברים רעים

מה בעצם מטרת השליחות של יונה? מה יקרה לאנשי נינווה?

אז יונה אכן קם, אך במקום ללכת לכיוון נינווה, מזרחה לארץ ישראל, הוא הולך בדיוק לכיוון ההפוך - "וַיֵּקָם יוֹנָה לְבָרַח מִלְּפָנֵי ה'". יונה בורח ומנסה להתחמק מהשליחות שקיבל

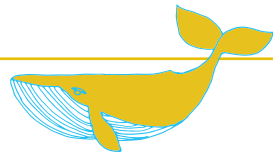
למה הוא עושה את זה? ממה הוא בורח?

יונה הולך לנמל יפו ועולה על אוניה המפליגה מערבה למקום שנקרא תרשיש. הכל הולך טוב ויפה עד שלפתע מתחילה סערה נוראית והאנייה כמעט ונשברת מרוב הגלים החזקים שמתנגשים בה בעצמה! כל המלחים ואנשי הצוות שעל האוניה עושים כל שביכולתם כדי לצאת מהסערה - משליכים אוכל וכלים אל המים כדי להקל על האוניה ומתפללים לעזרה. ומה יונה עושה? האם גם הוא מצטרף לעוזר? לא ממש. "וַיֹּזַח, נָרַד אֶל-יַבְיַתִּי הַסְּפִינָה, וַיִּשְׁפֹּב, וַיִּנְרָד". - כן כן, יונה יורד לבטן האנייה והולך לישון. רגע, מה? באמצע הסערה ככה ללכת לישון?

על מה יונה חושב לדעתכם? למה הוא נרדם? האם הוא מנסה להתעלם מהסערה עד שתעבור? האם הוא מבין שזה בגללו?

"וַיִּקְרַב אֵלָיו רֵב הַחֶבֶל, וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה-לָּךְ נִרְדָּם; קוּם, קְרָא אֶל-אֱלֹהֶיךָ - אוּלַי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ, וְלֹא נִאֲבָד" - רב החובל לא מאמין למראה עיניו - הוא אומר ליונה לקום ולהצטרף לתפילה (למה? - אולי אלהי יונה עשוי להציל את הספינה). אובדי עצות, מחליטים האנשים להפיל גורלות כדי להבין מי אחראי לבלאגן הזה ולהשליכו אל הים, והגורל כמובן נופל על יונה. "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֶה-נַּעֲשֶׂה לָּךְ, וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעַלְיָנוּ: כִּי הֵימָּה, הוֹלֵךְ וְסָעַר. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם, שְׂאוּנִי וְהִטְלֵנִי אֶל-הַיָּם, וַיִּשְׁתַּק הַיָּם, מֵעַלְיָכֶם: כִּי, יוֹדֵעַ אֲנִי, כִּי בְשָׁלִי, הִסְעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם" - אנשי האניה מהססים מדוע? אך יונה יודע שכל הסערה הזו מתרחשת בגללו, מפני שהוא בורח מהשליחות שאלוהים הטיל עליו. לבסוף מטילים המלחים את יונה אל הים ובאותו הרגע בדיוק - הסערה נפסקת.

האם אלוהים רוצה שיונה יטבע? האם זהו עונש על הבריחה מהשליחות? המשיכו לקרוא!

פרק ב'

"וַיִּמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל, לְבַלֵּעַ אֶת-יוֹנָה; וַיְהִי יוֹנָה בְּמַעַי הַדָּג, שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלֹת" - באורח פלא מזמן אלוהים דג גדול שכולע את יונה. יונה יושב בבטן הדג שלושה ימים ולילות עד שאלוהים מצווה על הדג להקיא אותו אל היבשה!

על מה לדעתכם חשוב יונה בבטן הדג? האם בטן הדג דומה למעמקי האניה? ומה קורה עם יונה - האם הוא ממשיך לברוח? המשיכו לקרוא!

פרק ג'

הדג מקיא את יונה אל היבשה ואלוהים שוב פונה אליו: "וַיְהִי דְבַר-ה' אֶל-יוֹנָה, שְׁנֵית לְאָמֹר. קוּם לָךְ אֶל-נִינְוָה, הָעִיר הַגְּדוֹלָה; וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת-הַקְּרִיאָה, אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר אֲלֶיךָ". אלוהים שולח אותו שוב לאותה משימה - ללכת לנינוה, אותה העיר שעושים בה הרבה דברים רעים, שמתייחסים בה לא יפה לחברים, מרמים, גונבים ואלימים איש כלפי חברו. אלוהים דורש מיונה להודיע להם שאם הם לא ישנו את התנהגותם - אלוהים בכבודו ובעצמו יהרוס את העיר הגדולה והיפה שלהם. יונה מקבל עליו את המשימה ונכנס אל העיר ומתריע בפני כולם - "עוֹד אֲרַבְּעִים יוֹם, וַנִּינְוָה נְהָפֶכֶת".

מה לדעתכם תהיה תגובתם של תושבי ותושבות העיר נינוה?

העיר נינוה היא עיר גדולה מאד, מהלך שלושה ימים לחצות אותה מקצה לקצה. יונה כנראה עובר ממקום למקום ומשמיע את אזהרתו - מה הוא מקוה שיקרה?

למרבה ההפתעה תושבי נינוה מיד נענים לאזהרתיו של יונה: "וַיִּתְכַּסּוּ שָׂקִים, הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה, וַיִּקְרְאוּ אֶל-אֱלֹהִים, בְּחִזְקָה; וַיֵּשְׁבוּ, אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הָרָעָה, וּמִן-הַחֶמְס, אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם".

וואו, איזה שינוי מהיר - כך בין לילה הבינו כל תושבי נינוה שהם עושים רע והחליטו לשנות את דרכיהם? ומה תהיה תגובת אלוהים?

"וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-מַעֲשֵׂיהֶם, כִּי-שָׁבוּ מִדְּרָכָם הָרָעָה; וַיִּנְחַם הָאֱלֹהִים, עַל-הָרָעָה אֲשֶׁר-דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת-לָהֶם--וְלֹא עָשָׂה". אלוהים רואה את השינוי של תושבי נינוה מדרכם הרעה. הוא רואה שהם ממש מצטערים ומבקשים סליחה ומנסים לשנות את דרכם ומחליט לוותר על העונש שחשב שהגיע להם.

ומה דעתכם, האם היה צריך להעניש את תושבי נינוה או לסלוח להם? ומה חושב על כך יונה?

המשיכו לפרק האחרון והמפתיע!

פרק ד'

החלק האחרון של הסיפור ובו גם מוסר ההשכל שלנו, מתחיל בתגובתו של יונה לסליחתו המהירה של אלוהים: "וַיֵּרַע אֶל-יוֹנָה, נְעָה גְדוֹלָה; וַיִּחַר, לוֹ"

מה מפריע ליונה?

יונה מתלונן לאלוהים ואומר שזו הסיבה שבגללה לא רצה לצאת אל השליחות הזו: הוא ידע מראש שאלוהים אינו מתכוון להרוס את נינוה ולקיים את נבואת החורבן אלא רוצה שיונה יעורר את תושביה לתשובה

זה המושג המגדיר את התנהגותם של אנשי נינוה: הם מתחרטים על התנהגותם הרעה ומחליטים לסור ממנה. יונה עצמו, מה הוא רצה?

יונה יוצא מן העיר וממתין תחת סוכה לראות מה יקרה.

מה הוא מרגיש – כועס, מאוכזב, או...? מה הוא מצפה שיקרה עכשיו? איך יגיב אלוהים לתלונתו של הנביא שלו?

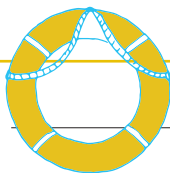
אלוהים עונה ליונה בדרך יצירתית: "וַיִּמַן ה' - אֱלֹהִים קִיקִיּוֹן וַיַּעַל מַעַל לְיוֹנָה, לְהִיטֵל צֶל-רֵאשׁוֹ, לְהַצִּיל לוֹ, מִרְעָתוֹ; וַיִּשְׁמַח יוֹנָה עַל-הַקִּיקִיּוֹן, שֶׁמָּחָה גְדוֹלָה". בזמן שיונה יושב לו בחום אלוהים מצמיח לו צמח בשם "קיקיון" שגדל במהירות ונותן לו צל ומחסה, אך למחרת מביא אלוהים תולעת רעבה שאוכלת את כל הצמח הנהדר שהעניק ליונה צל ומחסה וכשהוא קם הוא שוכב שם ללא הגנה תחת השמש וברוח החמה, מסכן וסובל וצועק לאלוהים. למה אלוהים עושה לו את זה?

מה השיעור שאלוהים מנסה ללמד את יונה?

"וַיֹּאמֶר ה' -- אַתָּה חֲסַתָּ עַל-הַקִּיקִיּוֹן, אֲשֶׁר לֹא-עֲמַלְתָּ בוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ; שָׁבֵן-לְיֵלֶה הָיָה, וּבֶן-לְיֵלֶה אָבָד. וְאַנִּי לֹא אֲחֹס, עַל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה--אֲשֶׁר יֵש-בָּהּ הַרְבֵּה מִשָּׂתִּים-עֹשֵׂה רַבּוֹ אָדָם!..."

מה אלוהים אומר ליונה? מה הוא מנסה להסביר לי? מדוע סלח לתושבי נינוה?

כשם שיונה מצטער על הצמח שצמח בן יום והוא לא טרח בו ולא גדל אותו, לאלוהים היה אכפת מאנשי נינוה, אין הוא רוצה ברעתם.

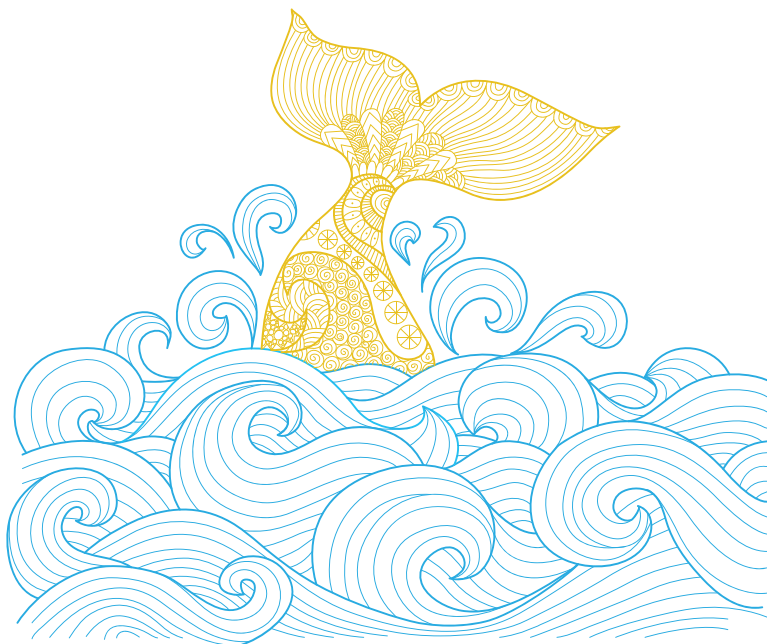

ולסיום, נחזור לשאלה שהתחלנו בה: למה קוראים את ספר יונה דווקא ביום הכיפורים?

נראה שהסיפור בא להבליט את חשיבותה של התשובה (=שינוי ההתנהגות מרע לטוב). בסיפורנו אלוהים אינו חפץ להעניש, הוא מאמין ביכולתו של אדם להשתנות, להיטיב את דרכיו ומוכן לסלוח.

ואתם, האם אתם מאמינים ביכולתכם להשתנות? מתי הצלחתם לסלוח למי שפגע בכם? מתי לא הצלחתם?

אחרי כל המסע שיונה עבר, נדמה שכל זה היה בכלל בשבילו, כדי שהוא ילמד שיש להתעקש על שינוי הדרך, על חשבון נפש, על החרטה ועל הסליחה למי שמגיע לו.

בינ"ה, התנועה ליהדות חברתית, פועלת לקידום זהות יהודית ולפיתוח תרבות עברית בדגש על צדק חברתי והעצמה קהילתית.

בינ"ה מפעילה ישיבות חילוניות בתל אביב, בבאר שבע ובירושלים, מכינה קדם צבאית וגרעיני שנת שירות. בנוסף, בינ"ה מעבירה פעילות חינוכית ענפה בבתי הספר ובצה"ל. בינ"ה פועלת בפריפריה במסגרת תכניות להעצמה קהילתית בשכונות, ובאמצעות גרעיני הנח"ל העירוניים, ומפעילה תכניות לימוד והעשרה שונות לקהל הרחב, בתי מדרש פלורליסטיים, מרכז הגות ויצירה ותכניות בינלאומיות ליהדות בתפוצות.

בינ"ה מאמינה בשיח סבלני ופתוח, ורואה ביהדות ובציונות מקורות השראה להמשך יצירתה של הישראליות העכשווית. אנו רואים את תפקידנו כנושאי הדגל היהודי בין הארגונים החברתיים, וכנושאי הדגל החברתי בין הארגונים היהודיים.

הצטרפו לקהילת בינ"ה ללימוד ועשייה חברתית

ללימוד בישיבות החילוניות
join.bina.org.il/tzeirim

לימוד בבית המדרש
bina.org.il/midrash

תכניות בינ"ה בבתי הספר
bina.org.il/schools

במהלך הכנת החוברת עשינו מאמצים להשגת זכויות יוצרים על כל היצירות המופיעות בה. במידה ושכחנו משהו, ניתן ליצור איתנו קשר ונתקן במהדורה הבאה.